

ARICILIK

Temmuz 2020

Dünya Arıcılık Verileri (bin ton)

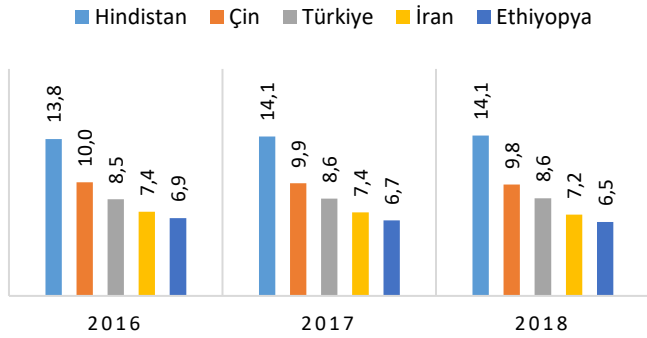
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ³ (%)
Kovan Sayısı (bin adet)	88.043	90.232	90.998	92.292	-	1,4
Verim (kg) ²	20,7	20,6	20,7	20,1	-	-2,9
Bal Üretim	1.824	1.863	1.879	1.851	-	-1,5
Balmumu Üretimi	67	69	69	70	-	1,0
İthalat ¹	657	643	714	691	669	-3,2
İhracat ¹	651	638	685	674	664	-1,5

Kaynak: FAO, ¹/Trade Map, (02.07.2020), ²/TEPGE hesaplamaları (kg/kovan), ³/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir

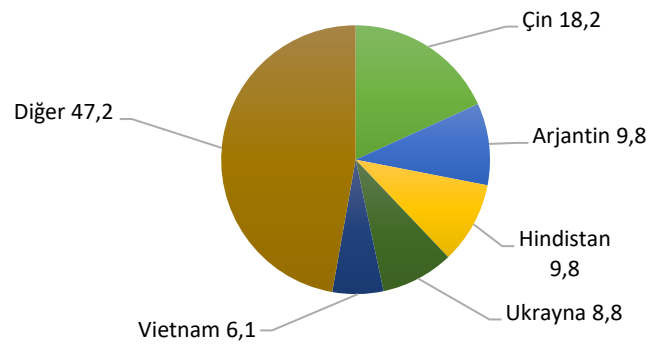
Dünya bal üretiminde 2018 yılı itibarıyla 447 bin ton ile Çin ilk sırada, 108 bin tonluk üretimi ile Türkiye ikinci, Arjantin ise 80 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bal üretiminde lider konumda olan Çin, toplam dünya bal üretiminin %24,1'lik kısmını karşılamaktadır. 2018 yılı bal üretiminde AB ülkeleri %13,9'luk paya sahiptir. Kovan sayılarında ise %14,1'lik pay Hindistan birinci sırada, %9,8'lik pay ile Çin ikinci, %8,6'lık pay ile Türkiye üçüncü sırada yer almaktadır. Trade Map'ın dünya bal ticaretine yönelik 2019 yılı verilerine göre; bal ihracatında Çin birinci sırada yer alırken Arjantin ikinci, Hindistan ise üçüncü sırada yer almaktadır. 2019 yılı ihracat rakamlarında birinci

sırada yer alan Çin'de bal ihracatı bir önceki yıla göre %2,1, ikinci sırada yer alan Arjantin'de %7,6 oranında azalırken, ihracat miktarında üçüncü sırada yer alan Hindistan'da ise bal ihracatı bir önceki yıla oranla %12,2 yükselmiştir. 2019 yılı bal ihracatı bir önceki yıla göre %12,5 oranında gerileyerek 1,99 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bal ithalat rakamlarında ilk sırada yer alan ABD'de bir önceki yıla göre %4,5, ikinci sırada yer alan Almanya'da %5,8 ve üçüncü sırada yer İngiltere'de %3,5 oranında düşüş yaşanmıştır. 2019 yılı bal ithalatı bir önceki yıla göre %11,7 oranında gerileyerek 2,02 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

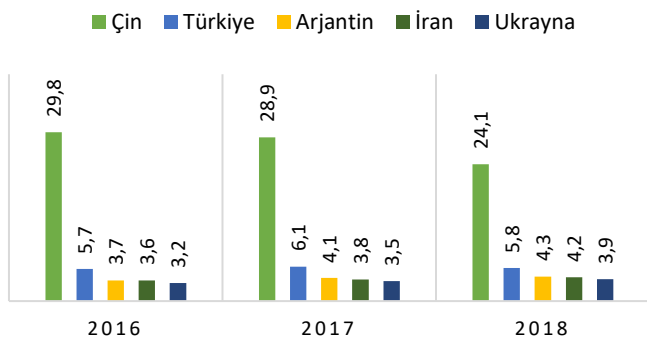
Kovan miktarında önemli ülkeler (%)

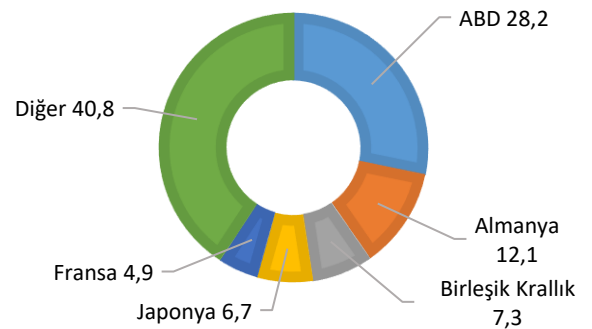
Ülkelere göre dünya bal ihracatı (2019, %)

Bal üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya bal ithalatı (2019, %)

Türkiye’de bal dış ticareti, süzme ve petek bal olarak iki şekilde yapılmaktadır. 2019 yılı bal ihracatının %69,4’lük önemli bir bölümünü süzme bal oluşturmaktadır. Üretilen balın büyük bir bölümü yurt içinde tüketildiğinden; 2019 yılında toplam bal üretiminin düşük bir miktarı (%5,1) ihraç edilmiştir. Dünya bal üretiminde ikinci sırada yer alan Türkiye, ihracatta 22. sırada yer almaktadır. Bu durumun temel sebepleri arasında verim düşüklüğü ve buna bağlı olarak bal maliyetinin Türkiye’nin uluslararası piyasada

rekabet şansının azalması gösterilebilir. 2019 yılında bal ihracatı bir önceki yıla oranla %13,6 azalış göstererek, 5.542 ton olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı ilk beş aylık dönemde bal ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine oranla %1,17 azalarak 2.419 ton olarak gerçekleşmiştir. Bal ithalatı ise yıldan yıla değişim göstermekle beraber, kayda değer bir hacme sahip değildir. Son yedi yıllık dönemde en yüksek ithalat miktarı 2019 yılında bir önceki yıla oranla %41,1 artarak 32 ton olarak gerçekleşmiştir.

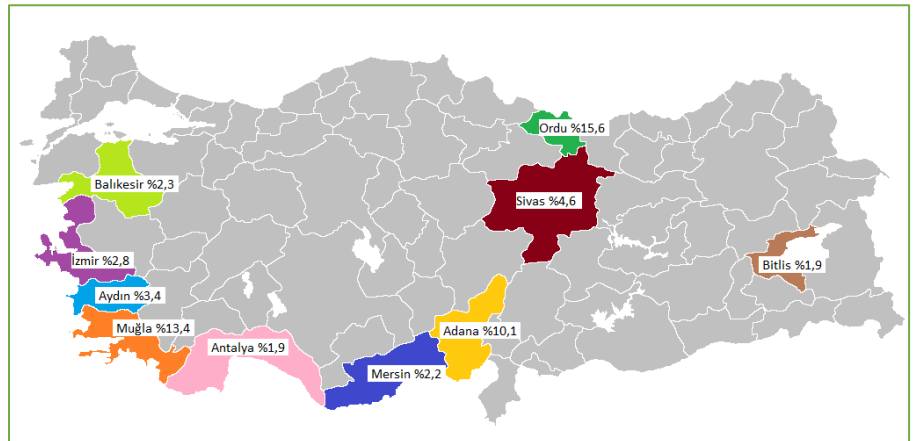
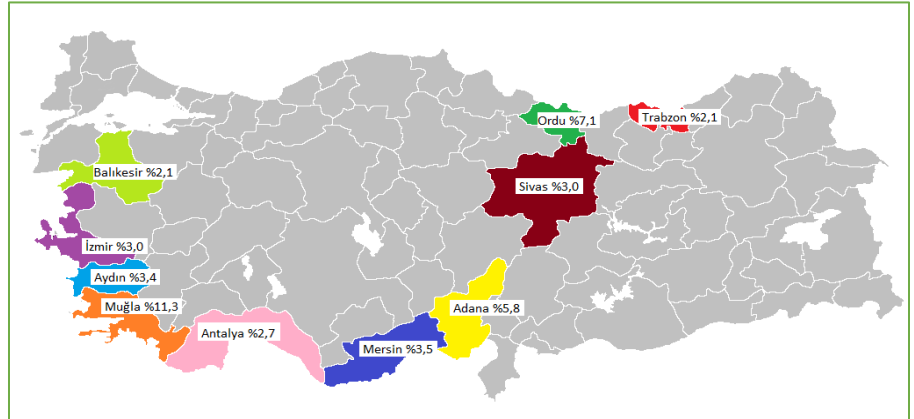
Türkiye Arıcılık Verileri (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ² (%)
Kovan Sayısı (1000 adet)	7.748	7.900	7.991	8.108	8.128	0,2
Verim (kg/kovan)¹	13,9	13,4	14,3	13,3	13,5	1,1
Bal Üretim	108.128	105.727	114.471	107.920	109.330	1,3
İşletme Sayısı (adet)	83.475	84.047	83.210	81.830	80.675	-1,4
İthalat	0,09	1,02	0,27	22,33	31,52	41,1
İhracat	7.192	3.623	6.448	6.413	5.543	-13,6

Kaynak: TÜİK (02.07.2020), ¹/TEPGE hesaplamaları (kg/kovan), ²/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

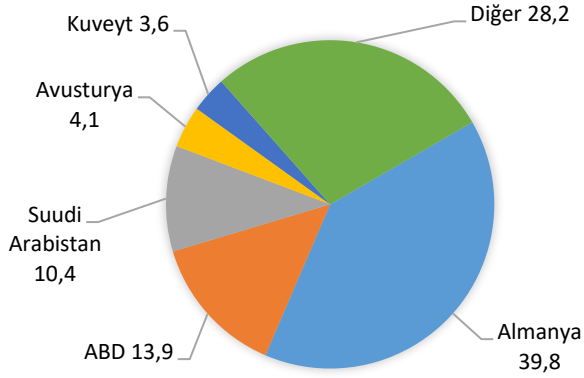
Kovan Miktarı; Türkiye kovan varlığı incelendiğinde, 2019 yılında Türkiye kovan sayılarında %11,3’lük paya sahip olan Muğla 918 bin kovan ile birinci, Ordu 573 bin kovan ile ikinci, Adana ise 469 bin kovan ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye kovan varlığı 2018 yılına oranla 2019 yılında %0,2 oranında artış yaşamıştır. Bölgesel bazda bakıldığında ise, kovan sayılarında %21,1’lik payı ile Ege Bölgesi lider konumda yer almakta, %16,2’lik pay ile Akdeniz Bölgesi ise ikinci sırada bulunmaktadır.

Bal üretimi; 2019 yılında Ordu 17 bin ton bal üretimi ile birinci sırada yer alırken, Muğla 14,7 bin ton ile ikinci, Adana ise 11 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Muğla’nın kovan varlığında 2019 yılında lider konumda olmasına karşın Ordu’nun bal üretiminde ilk sırada yer almasında, Ordu’nun bal veriminin Muğla’dan fazla olması etkindir. Bal üretiminde Ege Bölgesi %22,3’lük pay ile birinci sırada yer alırken, %21,7’lik oran ile Doğu Karadeniz Bölgesi ise ikinci sırada bulunmaktadır.

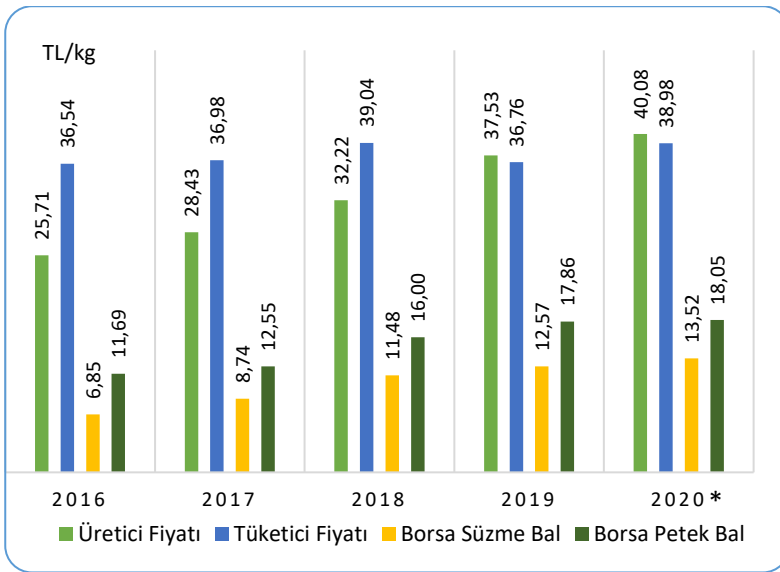
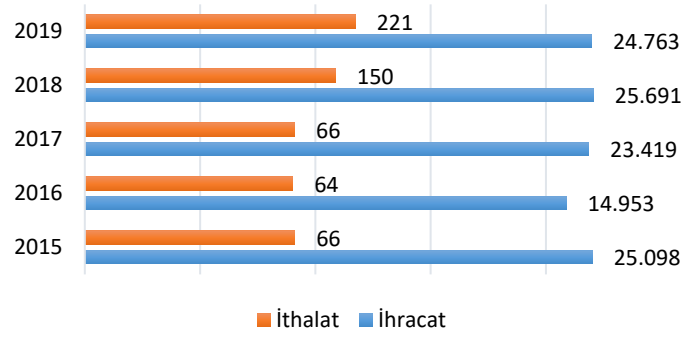

Türkiye’de Bal Destekleme Politikaları: 1691 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında; 2019 yılında arılı kovan desteklemesi 15 TL/kovan, gen kaynağı desteklemesi kapsamında arı koruma desteği 40 TL/kovan, damızlık ana arı desteği 80 TL/adet, organik statüde bulunan arılı kovan desteği 10 TL/kovan ve bombus arısı desteği 60 TL/koloni olarak belirlenmiştir. Bunların yanı sıra arıcılık faaliyeti için hibeli desteklemeler ve düşük faizli krediler de mevcuttur.

Türkiye'nin bal ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

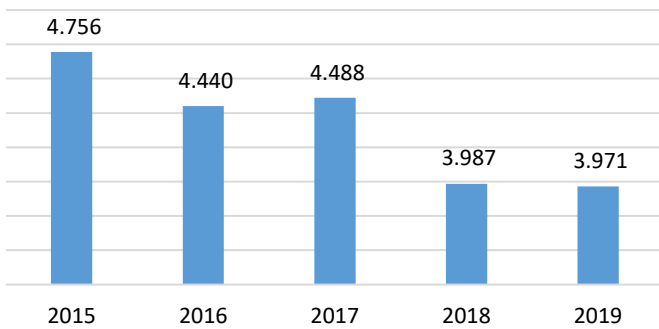
Türkiye'nin Dış Ticaret Verileri (bin \$)

Kaynak: TÜİK, Muğla Ticaret Borsası, *2020 yılı ilk 6 aylık dönem ortalamasıdır.

2020 Haziran ayında 40,88 TL/kg olan bal üretici fiyatı bir önceki aya göre %0,49 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %10,85 oranında artmıştır. 2020 Haziran ayında bal tüketici fiyatı 39,25 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %1,01 oranında azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %7,00 oranında artmıştır. Borsa fiyatlarında müstahsilden tüccara satış fiyatları dikkate alınmış olup, petek bal fiyatı 2020 Haziran ayında bir önceki aya oranla %0,11 azalarak 15,50 TL/kg olarak gerçekleşirken, süzme bal fiyatı %11,19 oranında artarak 15,70 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin balmumu üretimi (ton)

Balmumu Üretimi

Metal, kozmetik ve tekstil sanayi, farmasötik preparatlar ve daha birçok alanda kullanılan ve baldan sonra en çok rağbet gören arı ürünü balmumudur. Balmumu üretiminde, 2019 yılı verilerine göre %12,8'lik paya sahip Adana 508 ton ile lider konumda yer alırken, %10,6'lık payı ile Sivas 419 ton ile ikinci, %8,7'lik pay ile Muğla ise 346 ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. Toplam balmumu üretimi 2019 yılında bir önceki yıla oranla %0,4'lük azalış göstermiştir.

Tüm sektörlerde olduğu gibi arıcılık faaliyeti içerisinde üretim ve pazarlama konusunda örgütlenme, büyük yararlar sağlayacak bir yapıdır. Gerek faaliyete has birlikler aracılığıyla gerekse daha küçük işletmelerin bir araya gelmesiyle oluşturulacak örgütlü üretim modeline geçiş son derece önemlidir.

Türkiye'de arıcılık yapan işletme sayısı 2019 yılında bir önceki yıla göre %1,4 oranında azalarak 80,6 bine gerilemiştir. Arıcılık yapan işletme sayılarında %5,9'luk paya sahip olan Muğla 4.745 işletme ile birinci, %3,7'lik payı ile Sivas 2.985 işletme ile ikinci, %3,3'lük payı ile Ordu ise 2.636 işletme ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2019 yılı arıcılık yapan işletme başına ortalama kovan sayısı bir önceki yıla oranla %1,7 artarak 101 kovana yükselmiştir.

	2015	2016	2017	2018	2019
Bal Fiyatı (TL/kg)	23,33	25,71	28,43	32,22	37,53
Bal Fiyatı + Destek (TL/kg) ¹	24,05	26,46	29,13	32,97	38,65
Şeker Fiyatı (TL/kg)	3,84	4,15	4,28	4,68	4,97
Mazot (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
1 kg bal ile alınabilecek girdi miktarı					
Bal/Şeker	6,08	6,20	6,64	6,88	7,55
Bal + Destek/ Şeker	6,26	6,38	6,81	7,05	7,78
Bal/Mazot	6,06	6,68	6,06	5,57	5,84
Bal + Destek/ Mazot	6,25	6,87	6,21	5,70	6,01

Kaynak: TÜİK, TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları

Bal Girdi Pariteleri

2019 yılında; bal girdi pariteleri incelendiğinde destekler hariç bal/şeker paritesinde %9,7, bal/mazot paritesinde %5,2 artış yaşanırken; destekler dahil paritelerde ise sırasıyla %10,4 ve %5,9 oranında artış yaşanmıştır. Mazot ve şeker fiyatlarının 2019 yılında bir önceki yıla oranla yükselmesine rağmen özellikle bal üretici fiyatında yaşanan %16,5 yükseliş bal ile alınabilecek girdi miktarlarının artmasında etkili olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Günümüzde arıcılık, tüm dünyada yapılan yaygın tarımsal faaliyetlerden birisidir. 2018 yılında üretilen balın yaklaşık %35'i ticarete konu olmaktadır ve dış satımın %90'ı yaklaşık 20 bal üreticisi ülke tarafından yapılmaktadır

COVID-19 salgınının etkileri tüm dünya üzerinde karantina tedbirleriyle azaltılmaya çalışılırken özellikle yaban hayatı aktif olarak gelişmeye devam etmektedir. Yaban hayatı içerisinde yer alan arılar artan nüfusun gıda ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bal üretiminde direk olarak kullanılırken, tozlaşma kabiliyetleri nedeniyle de dolaylı olarak kullanılmakta ve dünya genelinde evcil çiftlik hayvanı olarak değerlendirilerek yetiştirilmektedir.

Dünya genelinde pandemi sürecinin ve buna bağlı gelişen karantina önlemlerinin arılar için son derece önemli olan besleme faaliyetlerinde yetersizliğe ve hasat sonrasında ortaya çıkabilecek lojistiğe bağlı pazar problemlerine neden olabileceği düşünülmektedir. Türkiye'de ise pandemi sürecinin başından bu güne benzer endişeleri taşıyan arıcıların üretimde, pazara erişimde ve sonraki süreçte sorun yaşamadan arıcılık faaliyetlerine devam etmeleri amacıyla etkili politikalar uygulanırken, hızlı karar alma mekanizmalarının verimli bir şekilde işletilmesi ile üretimde sorun yaşanmaması amaçlanmaktadır.

Dünyada bal ve diğer arı ürünlerine talebin artışı bu dönemde pazarda lider konumda olan diğer ülkelerin önüne geçmek amacıyla arıcılık faaliyetinde süreçten az etkilenen Türkiye'de bu durum fırsat olarak

değerlendirilmelidir. Genel olarak farklı iklim ve doğa koşulları, arazi yapısı, çok zengin bitki örtüsü ve bal arısı popülasyonlarındaki genetik çeşitlilik bakımından büyük bir arıcılık potansiyeline sahip Türkiye'de özellikle iyi tarım tekniklerinin kullanılması ve endüstriyel tarıma bağlı pestisitlerin yaygın kullanımının kontrol altına alınmasıyla bal üretimi arttırılmalıdır.

Gerek yetiştiricilikte yapılan hatalar gerekse global bir sorun olan çevre sorunları ve iklim değişikliği sebebiyle, genel olarak üretimde artış gözlenirse bile kovan sayısındaki artışın gerisinde kalmaktadır. Kovan başına verim düşüşleri dikkat çekicidir.

Türkiye'de 2023 yılında bal üretiminin 121,2 bin ton olacağı tahmin edilmektedir (1). Bal üretiminde öngörülen pozitif yönlü yükselişin yansısı karşın, artan nüfusun etkisiyle bal tüketiminin artacağı düşünülmektedir. Bu nedenle gerek kişi başına bal tüketim miktarının artırılması, gerekse kendi kendine yeten ve bal ihracatçısı konumunda olan Türkiye'nin ihracattaki payının artırılması ve ülke ekonomisinin daha da güçlendirilmesi hedeflenmelidir. Bu amaçlar doğrultusunda yeni üretim hedefleri belirlenerek etkin kovan yönetimi ve kaynak kullanımı sağlanmalıdır.

Yararlanılan Kaynaklar

1/ Burucu, V. ve Gülse Bal, H.S., 2017. Türkiye'de Arıcılığın Mevcut Durumu ve Bal Üretim Öngörüsü.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta TC Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Volkan BURUCU, volkan.burucu@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833